

Τίτλος: «Ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων στη σύγχρονη κοινωνία»

Όνομα συγγραφέα: Μαρία Στυλιανίδου
Εκπαιδεύτρια ενηλίκων και φιλόλογος
Stylianidou.maria@gmail.com
99222386

Η εκπαίδευση ενηλίκων διαδραματίζει αναμφίβολα σημαντικότατο ρόλο ιδιαίτερα στις σύγχρονες κοινωνίες. Θεωρείται ένα από τα κύρια μέσα για την αφομοίωση των παγκόσμιων κοινωνικο-οικονομικών και πολιτισμικών αλλαγών. Τρεις ισχυροί κινητήριοι κλονισμοί μεταλλάσσουν ριζικά τον σημερινό κόσμο σύμφωνα με τον Μαρινάκη: Ο κινητήριο κλονισμός της παγκοσμιοποίησης, της Κοινωνίας της Πληροφορίας, του επιστημονικού και τεχνολογικού πολιτισμού. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. (1997) “αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιον εκπαιδευτικό φορέα, για να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον, που ενδέχεται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητα του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση” (Γκόβαρης & Κοντάκος 2006). Έτσι η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί το πιο σημαντικό κομμάτι του θεσμού της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Επομένως καθίσταται σαφές ότι η εκπαίδευση ενηλίκων έχει τεράσια οφέλη σε διάφορους τομείς.

Στον κοινωνικό τομέα, η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί έναν κρίσιμο μηχανισμό στην οικοδόμηση της κοινωνίας της γνώσης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού (Γκόβαρης & Κοντάκος 2006). Ιδιαίτερα στις μέρες μας η ταχεία εξέλιξη σε όλα τα επίπεδα απαιτεί συνεχή εξυγchronισμό γνώσεων τη στιγμή που σχεδόν 75 εκατομμύρια ενήλικες στερούνται βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής, καθιστώντας δύσκολη την εξεύρεση εργασίας και αυξάνοντας τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (ΥΠΠ). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Κόκκο (2005) η εκπαίδευση ενηλίκων προσφέρει τις δυνατότητες για την ουσιαστική ανάπτυξη των κοινωνικών ικανοτήτων τους. Οι εργαζόμενοι πολίτες είναι πιθανό να αντιληφθούν καλύτερα πώς λειτουργούν ως άτομα και ως μέλη κοινωνικής ομάδας, πώς επικοινωνούν, σχετίζονται, διαπραγματεύονται, αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν ρόλους, αντιμετωπίζουν κρίσεις, επεξεργάζονται αλλαγές κ.ά. Τότε, ωριμότεροι, πιθανόν να αξιοποιούν καλύτερα τα συναισθηματικά τους θεμέλια.

Στον πολιτικό τομέα, η εκπαίδευση ενηλίκων προάγει και διασφαλίζει το δημοκρατικό καθεστώς. Ειδικότερα, συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη μιας ενεργητικής ιδιότητας του πολίτη και των ικανοτήτων του και μια ενεργό συμμετοχή στα κοινά (ΥΠΠ). Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της ποιότητας και της δημοκρατικότητας των σχέσεων εκπαιδευτή-εκπαιδευομένου (Γκόβαρης & Κοντάκος 2006). Επιπλέον, εφοδιάζει τους πολίτες με τα απαραίτητα μέσα που απαιτούν συνθήκες οξύτατου ανταγωνισμού και συνεχών αλλαγών που επιφέρει το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, όπως την ικανότητα να παίρνουν πρωτοβουλίες και να είναι δημιουργικοί (Γκόβαρης & Κοντάκος 2006). Από την άλλη, προάγει την ανάπτυξη

μηχανισμών αντιμετώπισης του κινδύνου αποδόμησης μιας κοινωνίας ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, μέσα από την προαγωγή της ιδιαίτερης πολιτιστικής διάστασης της κάθε χώρας στην εκπαίδευση.

Ιδιαίτερα στις μέρες μας που η οικονομική κρίση μαστίζει τις πλείστες σύγχρονες κοινωνίες, η εκπαίδευση ενηλίκων καθίσταται αναγκαία εφόσον θεωρείται ένα από τα κύρια μέσα για την οικονομική ανάπτυξη και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, παραγωγικότητας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας (ΥΠΠ). Ειδικότερα, η εκπαίδευση ενηλίκων θεωρείται ότι συμβάλλει ουσιαστικά στην εξειδίκευση και την αναβάθμιση του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού ενώ αποτελεί μία πολύ σημαντική δυνατότητα αξιοποίησης της εργασιακής εμπειρίας (Μαρινάτος). Έχουμε τη δυνατότητα να ισχυριστούμε ότι η αρχική εκπαίδευση δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες αφήνοντας έναν σημαντικό αριθμό νέων χωρίς την εκπαίδευση και την κατάρτιση που χρειάζεται για το πέρασμα στην επαγγελματική ζωή. Έτσι η εκπαίδευση ενηλίκων δίνει τη δυνατότητα για την απόκτηση δεξιοτήτων, την επικαιροποίηση και την αναβάθμισή τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου. Επομένως, αποτελεί μέσο για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων ή την επανειδίκευση όσων πλήττονται από την ανεργία ή βρίσκονται σε μεταβατική περίοδο στη σταδιοδρομία τους και δημιουργεί ένα ευέλικτο εργατικό δυναμικό (ΥΠΠ). Ταυτόχρονα, παρέχει τη δυνατότητα - ιδίως στους εργαζομένους με λίγα προσόντα ή μεγαλύτερης ηλικίας - να βελτιώσουν την ικανότητα προσαρμογής τους στις αλλαγές που επέρχονται στην αγορά εργασίας, να καλυτερεύσουν τις συνθήκες εργασίας τους και ίσως να αποκομίσουν υψηλότερες απολαβές.

Σημαντική είναι και η λειτουργία της εκπαίδευσης ενηλίκων στον τομέα του πολιτισμού. Προγράμματα επιμόρφωσης ενηλίκων τα οποία αφορούν σε πλείστες εκφάνσεις του πολιτισμού: στη γλώσσα, την ιστορία, τα γράμματα και τις τέχνες, οδηγούν αφενώς σε μια πολιτισμική αυτογνωσία, και αφετέρου στην καλύτερη γνώση του Ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πολιτισμού. Μέσω της διδασκαλίας μαθημάτων όπως ξένων γλωσσών, μουσικής, ζωγραφικής και χορού διατηρείται η πολιτισμική ταυτότητα και ταυτόχρονα γίνεται γνωριμία με ξένες γλώσσες και πολιτισμούς εντάσσοντας το άτομο στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό διεθνές περιβάλλον. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στους ενήλικες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα πολιτισμού, να καλλιεργήσουν τα καλλιτεχνικά τους ενδιαφέροντα και δεξιότητες (Γεωργιτσογιάννη 2008). Μπορούμε λοιπόν να πούμε πως λειτουργεί εναντίον του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων.

Εν κατακλείδι, Η εκπαίδευση ενηλίκων σήμερα αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η συμμετοχή του ενήλικου ατόμου σε επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες έχει συνέπειες τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο συμβάλλοντας σημαντικά στην ατομική και συλλογική επιτυχία και ευτυχία. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων αποτελεί έναν κρίσιμο θεσμό για τις σύγχρονες ραγδαία μεταβαλλόμενες κοινωνίες, αφού μπορεί να επιτρέψει σε όλους τους πολίτες ίση και ισότιμη συμμετοχή σε ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης και να ανταποκριθεί σε προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει σήμερα και στο μέλλον η ανθρωπότητα όπως οι πολυάριθμες και ταχύτατες κοινωνικοοικονομικές, δημογραφικές, πολυπολιτισμικές, περιβαλλοντικές και τεχνολογικές αλλαγές (Μαρινάτος). Αν και τα τελευταία χρόνια γενικά ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων έχει επαναπροσδιοριστεί

και έχει αναβαθμιστεί, ωστόσο πολλά χρειάζονται ακόμη ώστε να βελτιωθεί ως θεσμός. Κάποιες πρακτικές της εκπαίδευσης ενηλίκων θα πρέπει αφού αξιολογηθούν να εφαρμοστούν όπως: πρακτική άσκηση, μελέτη περίπτωσης, παιχνίδι ρόλων, ερωτήσεις-απαντήσεις, συζήτηση, "χιονοστιβάδα", «Καταιγισμός ιδεών», επίδειξη, εισήγηση και ομάδες εργασίας (Ταμπάκης 2015). Εξίσου σημαντική όμως είναι και η εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων (Rogers 1999) κυρίως μέσω δωρεάν και υποχρεωτικών σεμιναρίων και συνεδρίων. Θα πρέπει λοιπόν να παρθούν κάποιες εποικοδομητικές στρατηγικές και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα ώστε η εκπαίδευση ενηλίκων να μπορεί στο έπακρον να επιτελέσει το σημαντικό της ρόλο.

Βιβλιογραφία

Γεωργιτσογιάννη, Ε. 2008. "Δια βίου μάθηση και Πολιτισμός: η συμβολή του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων" στο πανελλήνιο επιστημονικό συνέδριο με διεθνή συμμετοχή «δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή» 2006 Βόλος, Αθήνα

Γκόβαρης, Χ. & Κοντάκος Α. 2006. «εκπαίδευση ή παιδαγωγική ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα;» Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΕΥΔ ΕΠΕΚΔιΒιΜ

Κόκκος, Α. 2005. "Η συμβολή της εκπαίδευσης ενηλίκων στην ανάπτυξη των κοινωνικών ικανοτήτων στις επιχειρήσεις." Στο συνέδριο με τίτλο: «Μαθαίνοντας στην Επιχείρηση: η Δια Βίου Μάθηση ως Στρατηγική Ανάπτυξης». Διοργάνωση: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και ΕΚΠΟΣΠΟ «Νόστος», Αθήνα

Μαρινάτος, Γ. <http://slideplayer.gr/slide/3162890/>

Ταμπάκης, Α. 2015. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/synedria/ekpedeftes_epimorfotikon/Alexandros_Tampakis_28_3_15_d.pdf

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού "Ανανεωμένο Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την εκπαίδευση ενηλίκων 2012-14".

Rogers, A. (1999). Η Εκπαίδευση Ενηλίκων. (μτφ. Μ. Παπαδοπούλου & Μ. Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο.